

*Максимчук Марія Володимирівна,
курсант навчально-наукового
інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Харченко Наталія Петрівна,
старший викладач кафедри
теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСОБИ В ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

Нині права та свободи людини охороняються нормативно-правовими актами кожної держави, пройшовши довгий та складний шлях у їх формуванні та закріпленні. Проблематика забезпечення встановлених конституцією прав людини і громадянина в Україні, як невід'ємної складової її конституційно-правового статусу на сьогоднішній день має розглядатись у двох основних аспектах. З одного боку, йдеться про завершення формування необхідної нормативно-правової бази. З іншого боку, ті правові інститути, які вже сформовані і діють в Україні, повинні бути надійною запорукою того, що всі визначені Конституцією України громадянські, політичні та соціально-економічні права реалізуються повною мірою і дозволяють кожному громадянину брати активну участь у житті суспільства і держави, задовольняти свої життєві інтереси і потреби.

Надаючи оцінку закріпленим в Конституції України [1] правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина, можна зробити висновок, що вони в цілому відтворюють визнану і закріплену на рівні міжнародного права систему прав людини і громадянина. Однак, на відміну від інших сучасних держав, найбільш актуальною для України проблемою механізму забезпечення конституційно-правового статусу людини залишається спроможність держави у повному обсязі виконувати ті обов'язки, які покладаються на неї чинною Конституцією України, а також реально гарантувати права, що утворюють базис як інституту прав і свобод людини і громадянина, так і конституційно-правового статусу людини в цілому.

Правовий статус, будучи складовою частиною системи права, виступає як відносно самостійний регулятор суспільних відносин. За допомогою правових норм держава не прагне просто продублювати, відтворити в юридичній формі існуючу реальність. В цьому й немає жодної суспільної потреби. Держава може лише впливати на соціальні процеси, в тому числі за допомогою правових норм. Цей вплив може призвести до прогнозованих соціальних результатів. При цьому держава здатна створювати ті або інші суспільні наслідки лише в певних межах і головне, не сама по собі, не довільно, а тільки у взаємодії з іншими об'єктивними і суб'єктивними факторами суспільного життя. Тому було б неправильним стверджувати, що держава дарує права і свободи, оскільки бути чи не бути тим або іншим з них в кінцевому результаті залежить не тільки від

держави. Водночас держава є одним з безумовних факторів, які визначають практичну реалізацію прав і свобод людини. Роль держави у системі факторів, які формують правовий статус особи, дуже велика, а залежно від конкретних історичних умов може бути і вирішальною. Визначаючи правовий статус людини, держава повинна враховувати, що правотворчості і закону, як її результату, передують реально існуючі тенденції і потреби правового регулювання. Для того, щоб бути ефективними, правові норми повинні базуватись на реальності, повинні так чи інакше враховувати потреби і закономірності соціально-економічного і духовного розвитку суспільства. Лише за таких умов законодавче закріплення правового статусу не буде фікцією і знайде механізми втілення на практиці.

З вищевикладеного можна стверджувати, що найпоширенішим є визначення правового статусу як системи законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів і обов'язків особи [2, с. 147]. Правовий статус є засобом нормативного закріплення основних принципів взаємодії особи та держави. Він є системою еталонів, зразків поведінки суб'єктів, які, з одного боку, захищаються державою, а, з іншого – схвалюються суспільством.

З огляду на зазначене, необхідно зробити висновок, що окрім традиційних видів правового статусу особистості (загальний, спеціальний індивідуальний тощо), можна виділити й такі статуси, як усічений (за наявності правових обмежень, притаманних правовому статусу даної особистості), пільговий (статус, розширений за рахунок пільг, преференцій, привілеїв, імунітетів ж спеціальних додаткових правових можливостей особистості) [3, с. 234].

Однак, зважаючи на анексію Автономної Республіки Крим та АТО в окремих регіонах України, більш актуальним є дослідження статусу тих громадян України, які перебувають на тимчасово окупованій території [4].

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.11.2021).
2. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозоров та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
3. Цвік М. В., Петришин О. В. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ вищ. навч. закл. Харків : Право. 2009. 584 с.
4. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 28 червня 1996 року № 1207-18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 15.11.2021)

